

بررسی رابطه عزت نفس و پیشرفت تحصیلی در میان دانش آموزان دبیرستانهای شهر وراوی

اکبر پرتابیان^۱، مهدی امیری^۲، ناصر حسین پور^۳

^۱ کارشناس ارشد تحقیقات آموزشی دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

^۲ عضو هیات علمی گروه علوم تربیتی دانشگاه پیام نور

^۳ کارشناس ارشد زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه پیام نور

نام و نشانی نویسنده مسئول:

نام و نام خانوادگی

اکبر پرتابیان

چکیده

این پژوهش به رابطه عزت نفس و پیشرفت تحصیلی در میان دانش آموزان دبیرستانهای شهر وراوی می پردازد. جامعه آماری، دانش آموزان این شهر که جمعاً ۳۰۰ نفر اعم از دختر و پسر را شامل می شود، دربرمی گیرد. از این تعداد ۱۶۹ نفر به عنوان نمونه آماری از بین این دانش آموزان به روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب، که ۷۳ نفر پسر و ۹۶ نفر دختر بودند. آزمون ارزیابی عزت نفس آنها، پرسشنامه ۵۸ سؤالی عزت نفس کوپر اسمیت و نمره معدل ترم قبل بیانگر نمره پیشرفت تحصیلی آنهاست. هدف از تحقیق حاضر، آزمودن این فرضیه است که بین عزت نفس و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد؟ پس از اجرای آزمون و تجزیه و تحلیل داده ها نتایج حاکیست بین عزت نفس و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه معنی داری وجود دارد.

واژگان کلیدی: دانش آموزان، عزت نفس، پیشرفت تحصیلی، شهر وراوی

مقدمه

یکی از مهم ترین صفات بشری برای رسیدن به هدف هایی که انسان در پیش دارد عزت نفس است. برخورداری از اراده و اعتماد به نفس قوی، قدرت تصمیم گیری و ابتکار، خلاقیت، سلامت فکر و بهداشت روانی ارتباط مستقیمی با میزان عزت نفس و احساس خود ارزشمندی دارد. منظور از عزت نفس، احساس و تصویری است که فرد به مرور زمان نسبت به خویشتن در ذهن می پروراند. به عبارت ساده تر، عزت نفس یعنی، ارزیابی فرد از خودش، حال این برداشت و ارزیابی می تواند مثبت و خوشایند باشد، یا منفی و ناخوشایند.

کودکانی که از عزت نفس بالایی برخوردارند، معمولاً احساس خوبی نسبت به خود دارند و بهتر می توانند اختلافات خود را با سایر کودکان حل کنند و در مقابله با مشکلات، ناملایمات و ناکامی ها مقاوم ترند این کودکان اغلب خنده رو و خوش بین، منطقی و دارای خودپنداری مثبت هستند و از زندگی شان لذت می برند. برعکس، کودکانی که دارای عزت نفس پائینی هستند، اغلب در مواجهه با

مشکلات و سختی‌ها دچار اضطراب فراوان و ناکامی می‌شوند. این گروه از کودکان معمولاً در حل تعارضات و اختلافات موجود با سایر هم سن و سالانشان مشکل دارند آن‌ها دائم با افکار انتقادی از خویشتن، موجب اذیت و آزار خود می‌شوند[۱]

منظور از عزت نفس آن است که افراد درباره ی خود چگونه فکری کنند، چقدر خود را شناخته و از عملکردشان راضی هستند و به ویژه احساس آنان از نظراجتماعی و تحصیلی درباره خود چگونه است و میزان هماهنگی و نزدیکی خودآرمانی و خود واقعی آنان چقدر است[۲]

عزت نفس، احساس ارزش، درجه تصویب تأیید، پذیرش و ارزشمندی است که شخص نسبت به خویشتن احساس می‌کند[۳] داشتن عزت نفس موجب پیشرفت تحصیلی می شود، زیرا که خودباوری و تلقی مثبت از خویشتن در یادگیری و ایجاد انگیزش برای تحصیل اثر می گذارد و موجب پیشرفت تحصیلی می گردد، از طرف دیگر موفقیت های تحصیلی و رسیدن به مدارج بالا در کار آموزش، موجب ارتقای عزت نفس می شود.[۴]

افرادی که دارای عزت نفس پایین تری هستند، نسبت به آنانی که عزت نفس بالاتری دارند، بیشتر تحت تاثیر رابطه های قانع کننده قرار می گیرند و بیشتر به هم رنگی و هم نواپی در موقعیت های اجتماعی تن درمی دهند.[۵]

بهره مندی از عزت نفس، گذشته از آن که بخشی از سلامت روانی شمرده می شود، به پیشرفت تحصیلی نیز وابسته است، پژوهشگران فراوانی دریافته اند که عزت نفس با گرفتن نمره ی بالا در مدرسه رابطه دارد[۶]

یافته های بررسی متعدد نشان داد که دانش آموزان ناموفق به دلیل نداشتن تجارب موفقیت آمیز کافی، توانایی ها و استعداد های خود را منفی ارزیابی می کنند و میزان عزت نفس در چنین دانش آموزانی بسیار پایین است[۷]

وقتی سخن از عزت نفس به میان می آید ارزش شخصی یا احساسی که از فرد در نظر اعضای گروه مجسم می شود مطرح می گردد. یکی از پیچیده ترین و ناراحت کننده ترین مسائل شخصیتی عقده حقارت است. کودکانی که احساس بی لیاقتی و عقب ماندگی می کنند کمتر برای موفقیت و انجام دادن کارها به تلاش و کوشش دست می زنند. رشد سالم شخصیت ایجاب می کند که شخص نه فقط برای شناخت خود، بلکه بیشتر برای پذیرش خود فعالیت کند پژوهش های ارزشمندی درباره ارتباط خودشناسی فرد در رابطه با رشد سالم و سازگاری های شخصیتی افراد انجام گرفته و نتایج مثبت و سودمندی به بار آورده است[۸]

موفقیت تحصیلی دانشجویان، درکسب موفقیت های آینده آنان اهمیت به سزایی داشته و کم توجهی به این مقوله اساسی و در پی آن افت تحصیلی، موجب کاهش سطح علمی و کارایی دانشجویان در جامعه خواهد شد[۹]

ترک تحصیل، اخراج یا توقف در تحصیل از نظر هزینه های آموزشی هر ساله رقم زیادی به آموزش عالی در کشورهای جهان ضرر وارد می کنند که آثار و پیامدهای ناگوار فردی و اجتماعی فراوانی به وجود خواهد آورد، در کشور ما نیز این امر از مهم ترین چالش های کنونی نظام آموزشی است و هر ساله ده ها میلیارد ریال از بودجه کشور را به هدر می دهد و نیروهای بالقوه و سرمایه های جامعه که همان نیروی انسانی است بی ثمر می ماند[۱۰]

شناسایی عوامل مؤثر بر موفقیت تحصیلی دانشجویان و توجه به آنها، گامی به سوی توسعه ی پایدار می باشد عزت نفس و ارزیابی مثبت از خود، از اساسی ترین عوامل تأثیرگذار در پیشرفت تحصیلی دانشجویان می باشد[۱۱]

موفقیت ها و شکست های تحصیلی فرد در مدرسه و مسائل مربوط به تحصیل متقابلاً بر عزت نفس و عزت نفس بر تحصیل تأثیر می گذارند که میزان تأثیر آن از جامعه ای به جامعه دیگر متفاوت است. هنگامی که محیط آموزشی، زمینه های مناسب را برای پیشرفت تحصیلی فراهم کند و همین تجربه های موفقیت آمیز در سال های تحصیلی بعدی نیز تکرار شود، نوعی مصونیت در برابر بیماری های روانی برای مدتی نامحدود در فرد ایجاد می شود. چنین فردی خواهد توانست، به سادگی بر فشارها و بحران های زندگی چیره شود.

۲. پیشینه پژوهش

اکوپر اسمیت [۱۲] در تحقیق خود به این نتیجه رسید که کودکان با عزت نفس بالا، افرادی هستند که احساس اعتماد به نفس، استعداد، خلاقیت و ابراز وجود می کنند و به راحتی تحت تأثیر عوامل محیطی قرار نمی گیرند. همچنین او در تحقیقات خود دریافت که بین عزت نفس دختران و پسران تفاوت معناداری وجود ندارد.

فراهنک پور و همکاران [۱۳] در تحقیقی با عنوان رابطه عزت نفس با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان به این نتیجه رسیدند که عزت نفس دختران بیش از پسران می باشد اما پیشرفت تحصیلی پسران بیشتر از دختران است.

پورشافعی [۱۴] در بررسی های خود همبستگی معنی داری بین عزت نفس و پیشرفت تحصیلی گزارش کرد، اما بین میزان عزت نفس دانش آموزان دختر و پسر تفاوت معنی داری مشاهده نکرد.

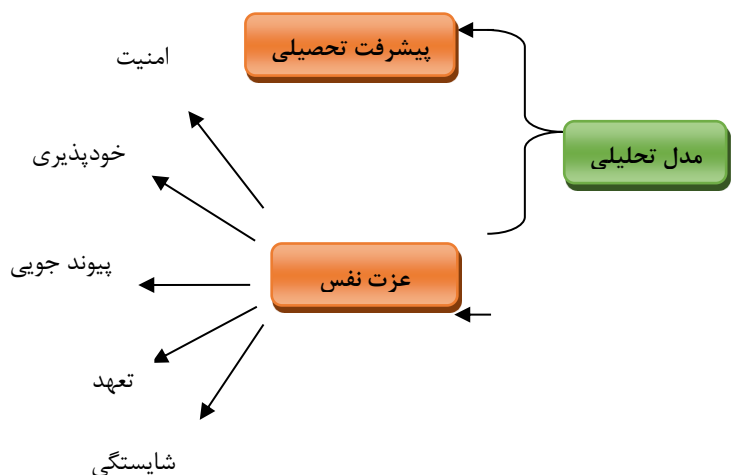
ترخان [۱۵] طی انجام تحقیقی نشان داد که دانش آموزان تیز هوش از عزت نفس و موفقیت تحصیلی بیشتری نسبت به دانش آموزان عادی برخوردارند.

کاپلن و همکاران [۱۶] در تحقیقی پی بردند که تجاربی نظیر ترس از تنبیه و مردود شدن عزت نفس افراد را کاهش می دهد.

طادی [۱۷] طی گزارش خود رابطه مستقیم عزت نفس و پیشرفت تحصیلی را مورد تردید قرار داده، معتقد است عزت نفس بالا تأثیر مهمی بر پیشرفت تحصیلی نداشته، ولی عزت نفس پایین تأثیر بازدارنده ای بر پشتکار و عملکرد تحصیلی دارد.

فتحی آشتیانی [۱۸] در تحقیق خود به این نتیجه رسید که عزت نفس با پیشرفت تحصیلی رابطه ضعیفی دارد و احساس خوب فرد از خود، تأثیر زیادی بر پیشرفت تحصیلی ندارد.

لین و همکاران [۱۹]، زارع و ریاستی [۲۰] طی تحقیقات خود به این نتیجه رسیدند که بین عزت نفس و پیشرفت تحصیلی رابطه معنی داری وجود دارد، بدین معنی که هرچه عزت نفس بالاتر باشد پیشرفت تحصیلی نیز بالاتر است.

۳. روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر به لحاظ هدف بنیادی و به لحاظ نحوه جمع آوری داده ها از نوع توصیفی همبستگی می باشد. جامعه آماری شامل تعداد ۳۰۰ نفر از دانش آموزان دختر و پسر این شهر بوده که در سال تحصیلی ۹۵-۹۴ مشغول به تحصیل بوده اند. نمونه آماری بر

اساس جدول کرجسی و مورگان تعداد ۱۶۹ نفر که شامل ۹۶ نفر دختر و ۷۳ نفر پسر انتخاب شدند. روایی و پایایی پرسشنامه عزت نفس کوپر اسمیت به شیوه های معتبر استفاده شده است. ضریب پایایی این آزمون از طریق روش بازآزمایی در مورد پسران و دختران دبیرستانی به ترتیب ۰/۹۰ و ۰/۹۲ و ضریب روایی آن از طریق همبستگی با معدل آخر سال به ترتیب ۰/۶۹ و ۰/۷۱ گزارش شده است.

۴. یافته های پژوهش

فرضیه اصلی:

هیچ رابطه ای بین عزت نفس با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مقطع دبیرستان شهر وراوی وجود ندارد. برای آزمون فرضیه اول پژوهش همبستگی بین عزت نفس و پیشرفت تحصیلی از طریق روش همبستگی گشتاوری پیرسون محاسبه شد که نتیجه آن در جدول (۱) خلاصه شده است.

جدول ۱. نتیجه ضریب همبستگی عزت نفس و پیشرفت تحصیلی

نام متغیرها	تعداد	ضریب همبستگی	سطح معناداری
عزت نفس و پیشرفت تحصیلی	۳۰۰	۰/۱۲	۰/۰۰۶

چون ضریب همبستگی محاسبه شده از مقدار معیار جدول در سطح اطمینان ۰/۹۹ بزرگتر است، همبستگی معنی دار است یعنی حداقل با ۹۹ درصد اطمینان قضاوت کرد که بین نمره عزت نفس و نمره پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر و پسر دبیرستان رابطه مثبت وجود دارد بدین معنی که هر چه نمره عزت نفس دانشجویان بالاتر باشد انتظار می رود که نمره پیشرفت تحصیلی آنان نیز بیشتر باشد.

میزان ضریب همبستگی این شاخص آماری بین «+۱» و «-۱» متغیر است که در این تحقیق میزان همبستگی در جهت مثبت است و همچنین عزت نفس در دانش آموزان پسر و دختر تقریباً یکسان است و تفاوت معناداری بین عزت نفس پسران و دختران وجود ندارد و در هر دو همبستگی خیلی بالاست.

با توجه به ضریب همبستگی بدست آمده بین عزت نفس و پیشرفت تحصیلی، فرضیه مذکور اثبات می شود یعنی همبستگی مثبت معناداری بین دو متغیر پژوهش وجود دارد و نتیجه گرفته می شود که پیشرفت تحصیلی با عزت نفس رابطه دارد و هر چه عزت نفس بالاتر رود پیشرفت تحصیلی بهتر است و برعکس هر چه عزت نفس پائین تر باشد پیشرفت تحصیلی ضعیف تر است.

تجزیه و تحلیل داده ها

الف. آمار توصیفی

بررسی شاخصهای آمار توصیفی در دانش آموزان پسر آزمون عزت نفس و پیشرفت تحصیلی

جدول ۲

گروه پسران	تعداد	نما	میان نه	میان نگین	واریانس	انحراف ف استاندارد	دامنه م نه تغییر	ضریب همبستگی	درجه آزادی	ضریب تعیین
پیشرفت تحصیلی	۲۰	۱۹۵ ۱۴	۱۸۷ ۱۴	۱۹۲ ۱۴	۱۶۵ ۴	۲/۱۵	۴ ۱۵ ۷	۰/۹۶	۱۹	۱۶ ۹۲
عزت نفس	۲۰	۱۵ ۳۲	۳۱	۱۱۵ ۳۲	۱۸۱ ۸۷	۹/۳۷	۳ ۰	۰/۹۶	۱۹	۱۶ ۹۲

بررسی شاخصهای آمار توصیفی در دانش آموزان دختر آزمون عزت نفس و پیشرفت تحصیلی

جدول ۳

گروه دختران	تعداد	نما	میان نه	میان نگین	واریانس	انحراف استاندارد	دامنه تغییر	ضریب همبستگی	درجه آزادی	ضریب تعیین
پیشرفت تحصیلی	۲۰	۱۵/۳۸	۱۵/۱۲	۱۵/۰۵	۶/۴۰	۲/۵۲	۵/۵	۰/۹۳	۱۹	۸۶/۴۹
عزت نفس	۲۰	۲۶/۶	۳۱	۳۰/۲	۷۳/۸۵	۸/۵۹	۲۹	۰/۹۳	۱۹	۸۶/۴۹

ب. آمار استنباطی

فرضیه اول

بین امنیت و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر و پسر دبیرستان های شهر وراوی رابطه ای وجود ندارد.

فرضیه	گروه ها	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد	درجه آزادی	T محاسبه شده	سطح معناداری T
فرضیه اول	امنیت	۱۰۲/۴۳۱۰	۱۱/۸۹۴	۰/۶۹۰	۴۴۸	۰/۰۱	۰/۹۹۱
	پیشرفت تحصیلی	۱۰۲/۴۱۸۳	۱۱/۶۶۰	۰/۹۹۴۳			

با توجه به جدول تجزیه و تحلیل ملاحظه می شود، با توجه به مقدار T محاسبه شده ($0/01$) و سطح معنی داری ($0/991$) بدلیل کوچکتر بودن مقدار T محاسبه شده از ۱ کمتر است پس نتیجه می گیریم که تفاوت معنی داری بین پیشرفت تحصیلی و امنیت وجود ندارد.

فرضیه دوم:

بین خودپذیری و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر و پسر دبیرستان های شهر وراوی رابطه ای وجود ندارد.

فرضیه	گروه ها	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد	درجه آزادی	F محاسبه شده	سطح معناداری T
فرضیه دوم	خودپذیری	۱۷/۵۰۰۲	۱/۲۴۷	۰/۰۷۲	۴۴۸	۸/۶۱	۰/۰۰۰
	پیشرفت تحصیلی	۱۶/۳۹۹۰	۱/۳۵۵	۰/۱۱۰			

با توجه به جدول تجزیه و تحلیل ملاحظه می شود، با توجه به مقدار F محاسبه شده ($۸/۶۱$) و سطح معنی داری ($۰/۰۰۰$) مقدار F محاسبه شده از ۱ بزرگتر است پس نتیجه می گیریم که تفاوت معنی داری بین متغیرهای خودپذیری و پیشرفت تحصیلی وجود دارد.

فرضیه سوم

بین پیوندجویی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر و پسر دبیرستان های شهر وراوی رابطه ای وجود ندارد.

فرضیه	گروه ها	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد	درجه آزادی	F محاسبه شده	سطح معناداری T
فرضیه سوم	پیوندجویی	۱۰۲/۸۹۴۷	۱۱/۲۳۰	۰/۹۷۴	۴۴۸	۰/۵۴	۰/۵۸
	پیشرفت تحصیلی	۱۰۲/۲۳۰۳	۱۲/۰۴۶	۰/۶۷۷			

با توجه به جدول تجزیه و تحلیل ملاحظه می شود، با توجه به مقدار F محاسبه شده ($۰/۵۴$) و سطح معنی داری ($۰/۵۸$) بدلیل کوچکتر بودن مقدار F محاسبه شده از ۱ کمتر است پس نتیجه می گیریم که تفاوت معنی داری بین متغیرهای پیوندجویی و پیشرفت تحصیلی وجود ندارد.

فرضیه چهارم

بین تعهد و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر و پسر دبیرستان های شهر وراوی رابطه ای وجود ندارد.

سوالات	گروه ها	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد	درجه آزادی	F محاسبه شده	سطح معناداری T
فرضیه چهارم	تعهد	۱۶/۶۸۸۱	۱/۲۹۲	۰/۰۹۷	۴۹۵	۱/۲۴	۰/۲۱۶
	پیشرفت تحصیلی	۱۶/۵۲۰۷	۱/۵۳۰۰	۰/۰۸۵			

با توجه به جدول تجزیه و تحلیل ملاحظه می شود، با توجه به مقدار **F** محاسبه شده (۱/۲۴) و سطح معنی داری (۰/۲۱۶) بدلیل بزرگتر بودن مقدار **F** محاسبه شده از ۱ بزرگتر است پس نتیجه می گیریم که تفاوت معنی داری تعهد و پیشرفت تحصیلی دو گروه وجود دارد.

فرضیه پنجم

بین شایستگی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر و پسر دبیرستان های شهر وراوی رابطه ای وجود ندارد.

فرضیه	گروه ها	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد	درجه آزادی	F محاسبه شده	سطح معناداری T
فرضیه پنجم	شایستگی	۱۶/۳۹۹۰	۱/۳۵۵	۰/۱۱۰	۴۴۸	۸/۶۱	۰/۰۰۰
	پیشرفت تحصیلی	۱۷/۵۰۰۲	۱/۲۴۷	۰/۰۷۲			

با توجه به جدول تجزیه و تحلیل ملاحظه می شود، با توجه به مقدار **F** محاسبه شده (۸/۶۱) و سطح معنی داری (۰/۰۰۰) بدلیل بزرگتر بودن مقدار **F** محاسبه شده از ۱ بزرگتر است پس نتیجه می گیریم که تفاوت معنی داری بین شایستگی و پیشرفت تحصیلی دو گروه وجود دارد.

۵. نتیجه گیری

فرضیه اصلی پژوهش حاضر نشان می دهد که میان عزت نفس و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر و پسر دبیرستانهای شهر وراوی همبستگی مثبت و معنی داری در سطح ۹۹ درصد اطمینان وجود دارد. همچنین این پژوهش نشان داد عزت نفس در دانش آموزان پسر و دختر تقریباً یکسان است و تفاوت معناداری از این نظر بین جنسیت به چشم نمی خورد.

منابع

- [۱] بخشی، خ، روان‌شناسی رفتار انسانی، انتشارات پرشکوه، ۱۳۸۳.
- [۲] حسینی، م، دژکام، م وژ، میرلاشاری، (۱۳۸۶). "همبستگی عزت نفس و پیشرفت تحصیلی در دانشجویان توانبخشی دانشگاه علوم بهزیستی و توان بخشی تهران .مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / بهار و تابستان ۱۳۸۶
- [۳] شاملو، سعید، بهداشت روانی، انتشارات رشد، ۱۳۷۲.
- [۴] بارانی، ش.ف، درویشی، الف، اعظمی، ک، زرافشانی، (۱۳۸۸) بررسی روند پیشرفت تحصیلی دانشجویان ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه رازی و عوامل مؤثر بر آن " .سومین کنگره علوم ترویج و آموزش کشاورزی .صص ۱۷۵-۱۹۸
- [۵] پورشافعی، ع (۱۳۷۰) "بررسی منبع کنترل و ارتباط آن با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان پرستاری"، اسرار، مجله ی -دانشکده ی علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی سبزوار، سال نهم، شماره ی ۳، پاییز .صص ۱۶۵-۱۴۴
- [۶] Pope, W. A. McHale, S. M. & Craighead, W. E. (۱۹۸۸). *Self-esteem Enhancement with Children and Adolescents*. New York: Pergamon Press.
- [۷] Campbell, J. D. & Fehr, B. (۱۹۹۰). Self-esteem and perceptions of conveyed impressions: is negative affectivity associated with greater realism? *Journal of Personality and Social Psychology*, ۵۸(۱).
- [۸] پارسا، محمد، روان‌شناسی انگیزش و هیجان، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۶.
- [۹] زمانی و همکاران، (۱۳۸۲) "عوامل فردی و محیطی مؤثر بر پیشرفت" دانشگاه شیراز، دوره بیستم، شماره اول (پیاپی)، تابستان، صص ۳۸-۳۹.
- [۱۰] سلمیلیان، ز، الف، کاظم نژاد (۱۳۹۳). "همبستگی عزت نفس با موفقیت تحصیلی در دانشجویان". مجله پرستاری و مامایی .جامع نگر، سال ۲۴، شماره ۷۱، بهار ۹۳، صص ۴۰-۴۷
- [۱۱] صفدری ده چشمه، ف (۱۳۸۶)، "عوامل مؤثر در پیشرفت تحصیلی دانشجویان از نظر دانشجویان و اساتید دانشکده ی پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد در سال ۱۳۸۳" مجله ی دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، دوره ی نهم، شماره ی ۳، پاییز، صص ۷۱-۷۷
- [۱۲] esteem – Cooper smith – s ۱۹۶۹ . A method for determining type of self
- [۱۳] فراهنگ پور، ف. خدیوی، ا. ادیب، ی. (۱۳۸۹)، "رابطه عزت نفس با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان" فصلنامه زن و مطالعات خانواده، سال ۳، شماره ۹، صص ۹۷-۱۱۹.
- [۱۴] پورشافعی، احمد (۱۳۸۹). بررسی رابطه عزت نفس و پیشرفت تحصیلی . پایان نامه کارشناسی ارشد. تهران: دانشگاه تربیت معلم
- [۱۵] ترخان، مرتضی (۱۳۸۸). بررسی رابطه بین موضع نظارت ، عزت نفس و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تیز هوش و عادی. پایان نامه کارشناسی ارشد. تهران: دانشگاه تربیت معلم
- [۱۶] Kaplan HB, Porkorny AD. Self-esteem derogation and childhood broken hoom. *J Marriage and the Family*. ۱۹۸۷; ۳۳: ۳۲۸-۳۴.
- [۱۷] طادی، کتابیون (۱۳۸۷). بررسی ارتباط عزت نفس و میزان فراگیری مهارت های مراقبت از خود در نوجوانان پسر ۱۵-۱۱ ساله مبتلا به فلج مغزی در مرکز بهزیستی کودکان و نوجوانان استان تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد. تهران: دانشکده پرستاری دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
- [۱۸] فتحی آشتیانی، علی (۱۳۸۷). بررسی ویژگی های شخصیتی نوجوانان و رابطه آن با موفقیت تحصیلی. کوثر ۱۳۸۷، سال ۲، شماره ۳، صص ۹۵-۹۱

Lin YR, Shiah IS, Chang YC, Lai TJ, WangKY, Chou KR. Evaluation of an [۱۹] assertiveness training program on nursing and medical students' assertiveness, self-esteem and interpersonal communication satisfaction. Nurse Educ Today. ۲۰۰۴; ۲۴(۸): ۶۵۶

Zare P, Riasati MJ; The relationship between language learning anxiety, self-esteem, and [۲۰] academic level among Iranian EFL learners. Pertanika J Soc Sci Hum. ۲۰۱۲; ۲۰ (۱): ۲۱۹-۲۵.